

УДК 598.261.7:636.594: 636.08 (477)

© 2014

Фролов Д. О., аспірант

(науковий керівник – кандидат біологічних наук О. П. Корж)

Запорізький національний університет

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ФАЗАНІВНИЦТВА В УКРАЇНІ

Рецензент – доктор сільськогосподарських наук П. В. Писаренко

Економічна ефективність господарства залежить від дотримання технології вирощування птахів. За оптимізації процесу вирощування мисливського фазана на господарстві «Скіф» протягом 3-х років вдалося збільшити кількість пташенят від однієї самки на 185 %. У випадку дотримання технології вирощування мисливського фазана на всіх господарствах України кількість ділового молодняку підвищиться на 113103. У перерахунку на грошові показники, економічний ефект для України в цілому складатиме понад 13,3 млн грн.

Ключові слова: мисливський фазан, штучне розведення дичини, технологія вирощування птахів.

Постановка проблеми. Мисливський фазан на території України став масовим об'єктом полювання лише після освоєння засобів його штучного розведення та регулярних випусків в угіддя. Літус І. Є. [11], аналізуючи стан популяцій цього виду в Україні, вважав, що за 20 років (із 1951 по 1971) здійснений випуск в обсязі понад 370 тис. особин є достатнім для розселення територією всієї держави. До того ж навіть сьогодні наявна чисельність не забезпечує повністю потреби мисливців.

За часів Радянського Союзу було розроблено технологію промислового вирощування мисливського фазана [3] та нормативні вимоги на добовий молодняк та інкубаційне яйце [12]. На той час УРСР вважалася однією з найбільш перспективних республік щодо розведення мисливського фазана.

Кризові явища в економіці нашої країни, що розпочалися після розпаду Радянського Союзу, призвели до того, що штучне вирощування мисливського фазана зазнало значного занепаду. У свою чергу, це призвело до суттєвого скорочення об'ємів вирощування мисливського фазана на господарствах України.

Тільки починаючи з 2000-х років, у державі спостерігається зростання кількості господарств із розведення фазана. Вже у 2009 році їх кількість сягала 27, на яких загалом утримувалося 19,8 тис. основного поголів'я. У цьому ж році

інтродуковано було 15,45 тис. голів мисливського фазана [14]. У 2013 році кількість господарств із розведення фазана сягала вже 45, утримувалося при цьому лише 15,185 тис. голів основного поголів'я та інтродуковано було 10,56 тис. голів. Тобто, у разі зростання кількості господарств їх ефективність та показники виробництва за п'ять останніх років знижуються.

Чисельність мисливського фазана у природних умовах весь час коливалась на досить низькому рівні. Більше того, за останні роки кількість цих птахів в угіддях скоротилася на 13,79 % із 406 тисяч (1995 рік) до 347 тисяч особин зараз. При цьому в Україні мисливцями впольовується близько 35 тисяч фазанів. Для порівняння, у Франції, яка за площею угідь менша за нашу країну, щорічно випускається 12–15 мільйонів особин цього птаха, а впольовується близько 5 мільйонів [16]. Виходячи з вищенаведеного матеріалу, актуальним залишається визначення проблем фазанівництва України.

Аналіз основних досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. В Україні роботи з оцінки економічної ефективності вирощування мисливського фазана в умовах ex-situ практично не здійснювалися. Наявні роботи присвячені історії фазанівництва [1, 2] чи деяким морфологічним аспектам природних популяцій [4, 8–11], або лише впливу окремих факторів на продуктивні показники мисливського фазана в умовах ex-situ [5–7]. Робіт із комплексної оцінки економічних показників вирощування в умовах ex-situ мисливського фазана, на жаль, немає.

Мета і завдання досліджень. Метою роботи було визначення економічних проблем штучного розведення мисливського фазана в Україні.

Для реалізації мети були поставлено наступні задачі: вдосконалення роботи фазанарію впродовж трьох сезонів та аналіз економічної успішності розведення мисливського фазана в Україні.

Матеріал і методика досліджень. Нами було проаналізовано основні показники роботи фазанарію мисливського господарства «Скіф» у 2010

СТОРІНКА МОЛОДОГО ВЧЕНОГО

– 2012 роках. Аналізувалося дотримання найважливіших елементів виробничого процесу. За нашими рекомендаціями у 2010 році для оптимізації вирощування на дослідному господарстві було відкореговано статеву-вікову структуру батьківського поголів'я з 1:5 до 1:9. Крім цього, було вибракувано тварин, які не відповідали вимогам за екстер'єрними показниками, а також виправлено час формування сімей (строк формування сімей перенесено з кінця березня на другу декаду лютого). Нами було доопрацьовано кормові раціони батьківського поголів'я, а саме кількість протеїну підвищено з 16 % до 20 %. Також у репродуктивний період додатково у вольєрах додавалися подрібнені черепашки в необмеженій кількості.

Проводилася селекційна робота за морфометричними показниками яєць та дефектами. Було відкореговано умови зберігання яєць (температуру в яйцесховищі з +26 °С зменшено до +20 °С). Інкубаційний режим також зазнав змін: температуру в інкубаторі з +38 °С змінено на +37,8 °С, а вологість з 70 % підвищено до 74–76 %. Під час утримання молодняка було змінено годування, а саме вміст сирого протеїну підвищено до 26 %.

Оскільки в якості базового корму використовувався ПК-5 для бройлерних курчат із досить великою фракцією гранул, у перший тиждень вирощування фазаненят корм додатково подрібнювали, зменшуючи гранули до 2–3 мм. Також у

брудерному приміщенні під лампами обігріву було піднято температуру до +35 °С.

Крім цього нами було використано дані держкомстату України [13], а саме кількість основного та реалізованого поголів'я мисливського фазана.

Результати досліджень. У 2010 році в мисливському господарстві «Скіф» від однієї самки було отримано в середньому 31,36 яєць за сезон та лише 3,85 дорослих птахів.

Слід зазначити, що отримані результати були в 1,8 разу вищі за середні для України. Зміни технологічного процесу на господарстві «Скіф» дали змогу за 3 роки суттєво збільшити ефективність його роботи (табл. 1). Вдалося збільшити яйценосність самок за сезон у середньому на 8,19 %.

Процеси підвищення яйценосності супроводжуються незначним зростанням середньої маси яєць за досліджений період на 3,5 %, а також зменшенням кількості дефектів шкаралупи та частки яєць із блакитним і білим забарвленням. Завдяки цьому відбувається збільшення придатності яєць до інкубації в середньому на 32,2 %.

Значно підвищується відсоток виводу пташенят, який у 2012 році виявився на 36 % вищим, порівняно з 2010 роком.

Процеси, пов'язані з покращанням якості яєць, також позначаються на масі пташенят, – за досліджений період цей показник зростає на 3,12 %.

1. Розрахунки економічної користі під час запровадження системи управління метапопуляцією на прикладі господарства «Скіф»

№ п/п	Показник	Рік досліджень		Економічний ефект
		2010	2012	
1	2	3	4	5
1	Кількість яєць на 1 самку за сезон (шт.)	31,36	33,93	2,57
2	Середня маса яєць (г)	29,36	30,39	1,03
3	Придатність яєць до інкубації (%)	69,5	85	15
4	Кількість придатних яєць до інкубації на 1 самку за сезон (шт.)	21,8	28,84	7,04
5	Виводимість яєць (%)	31	67	36
6	Відсоток пташенят придатних до подальшого вирощування (%)	32	33	1
7	Кількість пташенят придатних до вирощування (шт.)	4,52	12,94	8,42
8	Збереженість пташенят під час вирощування (%)	85	85	0
9	Кількість дорослих птахів отриманих від однієї самки за сезон (шт.)	3,85	11,00	7,15

СТОРІНКА МОЛОДОГО ВЧЕНОГО

За даними Держкомстату України, природна чисельність популяції мисливського фазана коливається на рівні 325 тисяч (рис. 1). За вартості ліцензії на здобування мисливського фазана в середньому 75 грн та здобуванні близько 45 тис., сума, отримана за полювання на фазана, становить 3,375 млн гривень. При цьому витрати на штучне розведення мисливського фазана в 2013 році сягали 787,2 тис. гривень, що склало 23 % надходжень від полювання. Слід зазначити, що витрати у 2009 році були вищими й сягали 1275,6 тис. гривень без урахування інфляції. За досліджений період кількість фазанаріїв збільшилася з 8 до 45, тобто в 9 разів.

За такої динаміки зростання господарств із вирощування мисливського фазана пропорційно повинно була б зростати й кількість товарного молодняка, але цей показник за досліджений період зріс всього в 2,5 разу (рис. 2). Крім цього слід зазначити, що здобувається фазанів у 2 рази більше, ніж інтродукується. Статистичні дані на 2013 рік, свідчать, що кількість основного поголів'я фазанів на фазанаріях сягала 15189 особин, а діловий вихід молодняка склав 25395. Таким чином, за сезон від однієї самки було отримано в середньому лише 2,01 фазанів. Для порівняння, в Європейських країнах цей показник дорівнює 20 – 25 особин на самку за сезон [15].

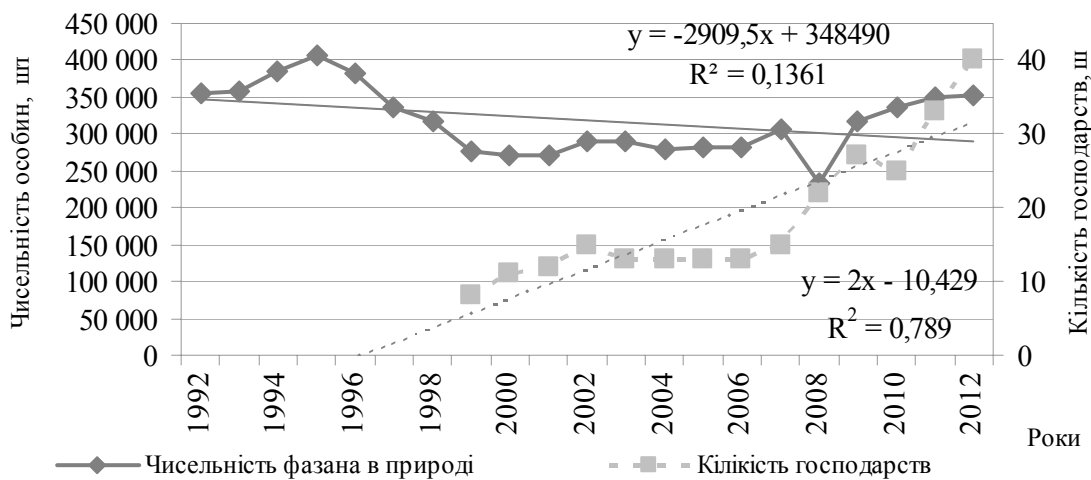

Рис. 1. Динаміка природної чисельності та кількості фазанаріїв в Україні

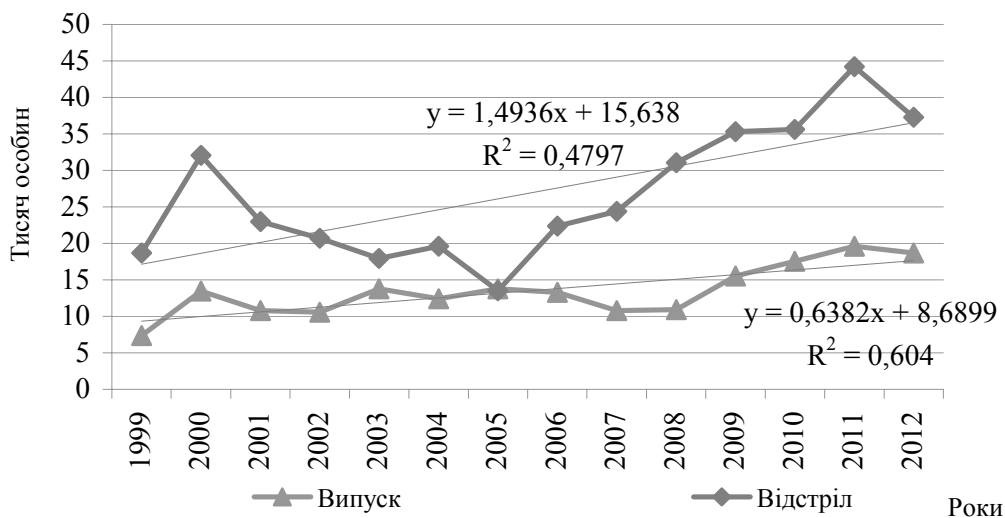

Рис. 2. Динаміка природної чисельності, здобутих та розселених фазанів в Україні

У випадку дотримання всіма господарствами України технології вирощування мисливського фазана економічний ефект становив понад 113 тис. особин ділового молодняка. У перерахунку на грошові показники, економічний ефект по Україні в цілому складатиме близько 13,3 млн. грн., що майже втричі більше, ніж прибуток мисливського господарства за надання послуг із полювання на даний вид.

Висновки: 1. Економічна ефективність на фазанарії залежить від технології дотримання вирощування птахів. За оптимізації процесу утримання мисливського фазана на господарстві «Скіф» протягом трьох років вдалося на 185 % збільшити отримання пташенят від однієї самки. У

цьому разі, економічний ефект для господарства склав 270 тис. гривень.

2. За досліджений період кількість фазанаріїв збільшилася з 8 до 45, тобто в 9 разів. У цьому випадку кількість товарного молодняка зростає лише в 2,5 рази. Витрати на штучне розведення мисливського фазана в 2013 році сягали 787,2 тис. гривень, що склало 23 % відсотка прибутку від полювання.

3. У випадку дотримання всіма господарствами України технології вирощування мисливського фазана, економічний ефект склав би понад 113 тис. особин ділового молодняка: у перерахунку на грошові показники для України буде сягати близько 13,3 млн гривень.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Васильєва О. О. Історія та перспективи розвитку фазанівництва в галузі птахівництва України / О. О. Васильєва // Вісник Полтавської державної аграрної академії, 2009. – №2. – С 58–62.

2. Васильєва О. О. Розведення фазанів – перспективний напрям сучасного птахівництва України / О. О. Васильєва : збірка матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції [Промислове і декоративне птахівництво : проблеми та перспективи проведеної у рамках фестивалю «Пташиний двір»] (Кам'янець-Подільський, 12–13 жовтня 2011 р.) / Міністерство аграрної політики і продовольства України. – Кам'янець-Подільський, 2011. – С. 10–11.

3. Габузов О. С. Искусственное дичеразведение / О. С. Габузов. – Иркутск, 1984. – 51 с.

4. Дзизюк О. Фазан звичайний *phasianus colchicus* L. у різних мисливських угіддях / О. Дзизюк // Вісник Львівського університету. Серія біологічна, 2005. – Вип. 39. – С. 135–140.

5. Корж А. П. Управление состоянием метапопуляции охотничьего фазана в условиях *ex-situ* / А. П. Корж // Вісник Дніпропетровського державного аграрного університету. – Дніпропетровськ, 2006. – С. 134–138.

6. Корж О. П. Зоокультура як наукова основа збереження рідкісних та зникаючих видів / О. П. Корж, Д. О. Фролов // Питання біоіндикації та екології. – 2008. – Випуск 13. – № 2. – С. 151–157.

7. Корж О. П. Теоретичні засади зоотехнічного розділу фазанівництва / О. П. Корж // Наукові доповіді НУБіП. – 2012. – №2 (31) http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Nd/2012_2/12kop.pdf

8. Курочкин С. Л. Аклиматизация фазана на юге Украины и Молдавии / С. Л. Курочкин // Разведение и создание новых популяций редких и ценных видов животных. – Ашхабад, 1982. –

С. 131–136.

9. Курочкин С. Л. Создание популяции фазана в Причерноморье путем интродукции искусственно выращенных птиц / С. Л. Курочкин // Зоокультура ценных и редких видов птиц и зверей. – М., 1989. – С. 172–181.

10. Курочкин С. Л. Особенности постэмбрионального развития обыкновенного фазана в северо-западном Причерноморье / С. Л. Курочкин // Дичеразведение в охотничьем хозяйстве. – М. : Изд-во ЦНИЛ Главохоты РСФСР, 1985. – С. 85–101.

11. Литус И. Е. Аклиматизация фазанов на Украине / И. Е. Литус : автореф. дис. на здобуття кандидата біол. наук. – К., 1973. – 24 с.

12. Габузов О. С. Нормативные требования на инкубационные яйца и суточный молодняк охотничьего (гибридного) фазана / О. С. Габузов, В. П. Юрченко, В. С. Иванова и др. [утверждено нач. Главного управления охот. хоз. и заповедников при Совете Министров В. И. Фертиковым]. – М. : Изд-во Упрполиграфиздата Мособлисполкома, 1987. – 4 с.

13. Сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2014/bl/04/bl_misl_13.zip

14. Статистичний збірник «Довкілля України» за 2004 рік / Державний комітет статистики України / за ред. Ю. М. Остапчука. – К. : 2005. – 260 с.

15. Estienne H. L'élevage du faisant / H. Estienne // La Revue de la chasse, 1970. – № 271. – P. 26–29.

16. Melin J.-M. Selection sur la couvaison naturelle darts une soueche de faisans (*Phasianus colchicus*) élevée en captivité / J.-M. Melin, J.-P. Damange // Z. Jagdwiss. – 2002. – № 48. – P. 327 – 339.